

Průvodce člena školské rady školy zřizované Krajem Vysočina

Kraj Vysočina
29.4.2024

Co je školská rada?

Školská rada je orgánem školy a její působnost (práva a povinnosti) je definována konkrétně v § 167 a § 168 tzv. „školského zákona“ (zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů). **Jedná se o kolektivní orgán, jehož prostřednictvím se mohou zákonní zástupci nezletilých žáků, zletilí žáci a studenti, pedagogičtí pracovníci školy, zřizovatelé a další osoby podílet na správě školy.**

Jak školská rada vzniká a kolik má členů?

Školskou radu zřizuje zřizovatel školy, tedy Kraj Vysočina. Výkon zřizovatelských kompetencí náleží Radě Kraje Vysočina.

Školské rady jsou povinně zřizovány při základních, středních a vyšších odborných školách (při školách, v nichž se úspěšným ukončením příslušného vzdělávacího programu dosahuje stupně vzdělání). Pokud zřizovaná příspěvková organizace vykonává činnost více těchto škol (např. základní, střední i vyšší odbornou školu), je možné namísto 3 školských rad zřídit pouze 1 školskou radu. Rozhodnutí o počtu zřizovaných školských rad náleží zřizovateli.

Počet členů školské rady stanovuje zřizovatel školy. Platí, že třetinu členů školské rady jmenuje zřizovatel, třetina členů je volena zákonnými zástupci nezletilých žáků, zletilými žáky a studenty. Třetina členů školské rady je volena pedagogickými pracovníky dané školy (volí pouze pedagogičtí pracovníci daného druhu školy, nikoliv všichni zaměstnanci).

Kdo je členem školské rady?

Pro jmenování a volbu členů školských rad platí současně několik pravidel, která musí být dodržena.

1. Volba členů školské rady probíhá podle volebního řádu, který vydává zřizovatel školy. To se týká jak volby třetiny členů volené zákonnými zástupci nezletilých žáků, zletilými žáky a studenty z jejich řad, tak volby třetiny z řad pedagogických pracovníků dané školy (učitel, speciální pedagog, asistent pedagoga, trenér a další pedagogické profese). Ředitel školy nemůže být členem školské rady. Tedy nemůže být ani jmenován zřizovatelem školy, ani volen.
2. Pedagogický pracovník školy nemůže být volen za člena, který je volen zákonnými zástupci nezletilých žáků, zletilými žáky a studenty, ani jmenován zřizovatelem, ani ředitelem školy (v případě opakované volby).
3. Stejný člen školské rady nemůže být současně jmenován zřizovatelem, zvolen zákonnými zástupci nezletilých žáků a zletilými žáky a studenty nebo zvolen pedagogickými pracovníky školy.
4. Je možné být členem více školských rad současně (např. zákonný zástupce je členem školské rady na dvou školách, protože na každé má jiné dítě a byl zvolen, pedagogický pracovník je zaměstnán na dvou školách a byl zvolen na obou školách jako člen školské rady, zřizovatel zřizuje dvě školy a může jmenovat stejného člena na obě školy).

Kdo organizačně zajišťuje volbu členů školské rady a jak volba probíhá?

Volbu členů školských rad zajišťuje ředitel školy v souladu s vydaným volebním řádem v řádných, předčasných nebo doplňujících volbách.

Proces voleb do školské rady je určen volebním řádem. Ten vydává zřizovatel školy a je závazný pro řádnou, předčasnou a doplňující volbu. Kraj Vysočina vydal volební řád pro zřizované školy v dokumentu „Pravidla Rady Kraje Vysočina, jimiž se vydává jednotný volební řád pro školské rady při základních, středních a vyšších odborných školách zřizovaných Krajem Vysočina ze dne 8. 6. 2021 č. 04/21.“

Pokud nedojde ke zvolení stanoveného počtu členů školské rady zákonnými zástupci nezletilých žáků, zletilými žáky a studenty ani na základě opakované výzvy, jmenuje zbývající členy ředitel školy. V takovém případě pozbývají účastníci vzdělávání možnost prostřednictvím školské rady ovlivňovat činnost dané školy, neboť ředitel školy může za zbývající členy školské rady jmenovat osoby podle svého výběru. Jmenování členů školské rady zřizovatelem probíhá separátně mimo školu a nevztahuje se na něj volební řád.

Pokud je ředitel školy požádán většinou oprávněných voličů (většinou pedagogických pracovníků, nebo většinou zákonných zástupců nezletilých žáků, zletilých žáků a studentů) **mohou se konat předčasné volby**. Pokud bude existovat vůle jedné z většin nahradit voleného člena školské rady, lze tímto způsobem nahradit pouze člena školské rady, kterého je daná skupina voličů oprávněna volit. V předčasných volbách lze nahradit člena prakticky z jakéhokoliv důvodu (tedy i bez konkrétního důvodu).

Mimo řádných a předčasných voleb se mohou konat také doplňovací volby. Ty se v souladu s volebním řádem konají v případech, kdy přestane být volený člen školské rady jejím členem před skončením funkčního období z důvodů uvedených v následující části pod písmeny a) až d) a f).

Jak dlouhé je funkční období člena školské rady, kdy končí?

Funkční období členů školské rady je 3 roky. Funkce člena školské rady skončí před uplynutím funkčního období také v následujících případech:

- a) vzdáním se funkce písemným prohlášením do rukou předsedy školské rady,
- b) dnem doručení písemného odvolání jmenovaného člena školské rady zřizovatelem do rukou předsedy školské rady,
- c) vznikem neslučitelnosti, tedy k okamžiku, kdy je člen školské rady jmenován do funkce ředitele školy,
- d) v případě opakované neomluvené neúčasti na zasedání školské rady, pokud tak stanoví volební řád (pozn.: aktuálně platný volební řád vydaný Krajem Vysočina nestanovuje podmínky pro zánik funkce člena školské rady z důvodu opakované neomluvené nepřítomnosti),
- e) dnem, kdy byl do funkce člena školské rady zvolen nový člen v předčasných volbách,
- f) dnem, kdy zástupce pedagogických pracovníků přestane být v základním pracovněprávním vztahu ke škole nebo u zákonných zástupců nezletilých žáků, nebo studentů dnem, kdy přestane být tento nezletilý žák žákem či studentem školy.

Funkční období členů školských rad zvolených v předčasných a doplňovacích volbách končí shodně s funkčním obdobím členů školské rady zvolených v řádných volbách.

Jak probíhá zasedání školské rady a jak často?

Školský zákon ukládá, že **školská rada zasedá nejméně dvakrát ročně**. Zasedání školské rady svolává její předseda a probíhá podle jednacího řádu. **Školský zákon upravuje způsob svolání a program konání prvního zasedání školské rady**, které svolává ředitel školy. Na něm si školská rada stanoví svůj jednací řád a zvolí svého předsedu. K přijetí jednacího řádu je vyžadováno schválení nadpoloviční většinou všech členů školské rady. Nepostačuje tedy schválení většinou přítomných členů školské rady.

Zasedání školské rady se povinně účastní na vyzvání předsedy školské rady ředitel školy, nebo jím pověřený zástupce. Je v kompetenci předsedy školské rady stanovit termíny zasedání školské rady. Měl by termíny zasedání stanovit s ohledem na jednotlivé projednávané záležitosti (viz následující část).

Co školská rada projednává, čemu se věnuje?

Školský zákon určuje věcnou působnost tohoto orgánu, tedy taxativně vymezuje kompetence školské rady.

Školská rada je samostatný nezávislý orgán školy, který se podílí na správě a rozvoji školy, a má nejen svá práva, ale také povinnosti.

Kompetence školské rady lze rozdělit do dvou kategorií, a to na **kompetence schvalovací** a **kompetence ostatní**.

a) Schvalovací kompetence školské rady

Školská rada schvaluje čtyři zásadní dokumenty týkající se činnosti školy:

- **výroční zprávu o činnosti školy,**
- **školní řád,**
- **stipendijní řád ve středních školách a vyšších odborných školách,**
- **pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků v základních školách a středních školách.**

Kompetence k vydání či zpracování příslušného dokumentu je svěřena řediteli školy, ale zároveň je tato kompetence podmíněna jeho předchozím schválením ze strany školské rady a to s ohledem na to, že tyto čtyři dokumenty zásadním způsobem ovlivňují praktický chod školy a vzájemné vztahy mezi účastníky vzdělávání a školou jako takovou.

O schválení těchto dokumentů rozhodne školská rada do 1 měsíce od jejich předložení ředitelem školy. Pokud školská rada tento dokument neschválí, ředitel školy předloží dokument k novému projednání do 1 měsíce. **Opakovaného projednání se účastní zřizovatel.** Není-li dokument schválen ani při opakovaném projednání, nebo pokud školská rada neprojedná uvedené dokumenty do 1 měsíce od jejich předložení ředitelem školy, rozhodne o dalším postupu bez zbytečného odkladu zřizovatel.

b) Ostatní kompetence školské rady

Tyto kompetence školské rady již nejsou výkonného charakteru, ale mají charakter poradní, konzultační nebo iniciační:

Vyjadřuje se k návrhům školních vzdělávacích programů a k jejich následnému uskutečňování.

Školní vzdělávací program (dále také „ŠVP“) je dokument definující obsah vzdělávání pro každý konkrétní obor vzdělávání. Školní vzdělávací program vydává ředitel školy a musí být vytvořen na základě rámcového vzdělávacího programu vydaného MŠMT (§ 5 školského zákona).

Jestliže školský zákon říká, že se školská rada vyjadřuje k návrhům školních vzdělávacích programů, pak z toho vyplývá, že ředitel školy je povinen návrh ŠVP školské radě předložit k projednání před jeho vydáním. Obdobně lze říci, že ředitel školy má právo požadovat vyjádření školské rady. Ta má tedy povinnost návrh ŠVP projednat, ale vyjádření je plně v kompetenci školské rady a není stanoven žádný konkrétní požadavek na obsah vyjádření.

Školská rada se k návrhu vyjadřuje, ale vyjádření není pro ředitele školy jakkoliv závazné. Školská rada může např. řediteli školy doporučit úpravu návrhu ŠVP, ale ředitel školy není povinen navržená doporučení před vydáním ŠVP zohlednit. Je plně na řediteli školy, jak se stanoviskem školské rady naloží. Za vzdělávání a obsah ŠVP je zodpovědný ředitel školy.

Pokud se školská rada vyjadřuje i k následnému uskutečňování ŠVP, pak jí přísluší se vyjadřovat k procesu vzdělávání podle vydaného ŠVP. Vyjádření může mít charakter doporučení ke změnám již vydaných ŠVP, podle kterých se ve škole vzdělává. Opět platí, že ředitel není povinen vyjádření školské rady zohlednit.

Podílí se na zpracování koncepčních záměrů rozvoje školy.

Příslušné ustanovení stanovuje, že školská rada participuje na zpracování koncepčních záměrů rozvoje školy. Školská rada tedy aktivně vyvíjí úsilí za účelem vytvoření koncepčních záměrů školy v oblasti rozvoje. Měla by tak aktivně spolupracovat se všemi aktéry mající odpovědnost za rozvoj školy, tedy se školou (ředitelem školy) a zřizovatelem školy. Ke spolupráci by měla být školská rada oslovena ředitelem školy, zřizovatelem, nebo naopak z vlastní iniciativy oba aktéry ke spolupráci na rozvojovém záměru vyzvat.

Pokud ředitel školy např. pracuje na návrhu vybudování nové laboratoře (za účelem zvýšení kvality vzdělávání) nebo konceptu venkovní učebny pro přírodní vědy, zcela pochopitelně bude tuto záležitost řešit se zřizovatelem (financování, využití majetku ve vlastnictví zřizovatele ...). Na takovéto záležitosti by se ale měla aktivně podílet i školská rada a měla by mít možnost předkládat vlastní myšlenky a řešení v dané záležitosti. Může však být přímo iniciátorem konkrétní myšlenky a tuto předložit zřizovateli a řediteli školy k dalšímu řešení. Pochopitelně nemá školská rada právo vyžadovat naplnění svých vlastních záměrů. Nicméně pojem „rozvoj školy“ je velmi široký a tedy i působnost školské rady je z tohoto pohledu velmi široká.

Projednává návrh rozpočtu právnické osoby na další rok a navrhuje opatření ke zlepšení hospodaření.

Školská rada projednává návrh rozpočtu právnické osoby vykonávající činnost školy na další kalendářní rok. Pojem „rozpočet“ je definován zákonem o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a je jím chápán plán nákladů a výnosů na kalendářní rok, jímž se řídí financování činnosti příspěvkové organizace. Rozpočet je schvalován zřizovatelem. Ředitel školy by měl návrh rozpočtu předložit školské radě ještě před předložením návrhu zřizovateli ke schválení.

Jestliže má školská rada právo navrhnout opatření ke zlepšení hospodaření, pak z uvedeného také vyplývá její právo na informace o hospodaření, proto by ředitel školy měl školské radě tyto informace předávat. Školská rada nemůže ředitele školy ani zřizovatele jakkoliv zavazovat ke konkrétním výdajům.

Projednává inspekční zprávy České školní inspekce.

Inspekční zpráva je výstupem inspekční činnosti ČŠI, jejímž obsahem je zjišťování a hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání ve školách dle školních vzdělávacích programů a jeho soulad a naplňování dle právních předpisů a rámcových vzdělávacích programů. Pokud předseda školské rady obdrží od České školní inspekce inspekční zprávu o uskutečněné inspekci, je povinen ji školské radě předložit k projednání. Výstupem projednání nemohou být závazné pokyny pro ředitele školy, ale mohou jím být doporučení. Např. doporučení ke konkrétní úpravě ŠVP apod.

Podává podněty a oznámení řediteli školy, zřizovateli, orgánům vykonávajícím státní správu ve školství a dalším orgánům státní správy.

Školská rada má právo podávat podněty a oznámení nejen řediteli školy, zřizovateli, ale i jiným orgánům vykonávajícím nejen správu ve školství. Mělo by se jednat o podněty a oznámení vážící se k činnosti školské rady (v její působnosti), tedy k poskytování vzdělávání v dané škole. Je nutné zdůraznit, že se jedná pouze o podněty a oznámení (návrhy, nápady, oznámení či žádosti), nikoliv o úkoly, které by byly povinny tyto osoby pro školskou radu plnit. Jedná se však vždy o určitý signál nebo zdroj informací, na jehož základě mohou, resp. v případech stanovených právními předpisy musí k tomu příslušné orgány využít svých zákonných kompetencí (např. pokud lze na základě podnětu školské rady adresovanému České školní inspekci dojít k závěru, že v činnosti školy dochází k porušování školských právních předpisů, je to důvod k provedení inspekční činnosti ze strany České školní inspekce apod.). K tomu pravděpodobně školská rada přistoupí v případě, kdy již byl ředitel školy informován a je nečinný. Obdobně bude školská rada postupovat směrem ke zřizovateli, pokud se bude jednat o záležitosti, k jejichž řešení je způsobilý zřizovatel školy.

Podává návrh na vyhlášení konkursu na ředitele školy.

Školská rada má právo podat zřizovateli návrh na vyhlášení konkursu na ředitele školy. Pokud zřizovatel obdrží návrh školské rady před začátkem zákonné lhůty pro vyhlášení konkursu, tj. v období od začátku šestého měsíce do konce čtvrtého měsíce před uplynutím 6 let výkonu práce na pracovním místě ředitele školy (šestileté období), musí zřizovatel konkurs vždy vyhlásit. V takovém případě současně odvolá ředitele k poslednímu dni tzv. šestiletého období. Školská rada může podat zřizovateli návrh na vyhlášení konkursního řízení i v období od začátku šestého měsíce do konce čtvrtého měsíce před uplynutím 6 let. V takovém případě ale není zřizovatel povinen konkurs na ředitele školy vyhlásit.

Příklad: Pokud řediteli končí šestileté období 31. 7. daného roku, tak lhůta pro vyhlášení konkursu je od 1. 2. do 30. 4. daného roku. Pokud školská rada podá zřizovateli návrh na vyhlášení konkursu nejpozději do 31. 1. daného roku, je zřizovatel povinen konkurs vyhlásit (a aktuálního ředitele odvolat).

Na jaké informace má školská rada právo?

K výkonu svých práv a povinností potřebuje školská rada přístup k informacím o škole, především k dokumentaci školy. Ředitel školy je povinen umožnit školské radě přístup k těmto informacím. Informace chráněné zákonem č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů, v platném znění poskytne ředitel školy školské radě pouze za podmínek stanovených

tímto zákonem (např. přístup k osobním údajům týkajících se jak účastníků vzdělávání, tak zaměstnanců má školská rada pouze se souhlasem dotčených osob). Je však nezbytné zdůraznit, že tento nadstandardní **přístup k informacím se týká pouze informací vážících se k činnosti daného druhu školy, u níž se školská rada zřizuje, nikoliv veškerých informací týkajících se právnické osoby vykonávající činnost školy jako takové** (např. informací týkajících se pouze činnosti školského zařízení nebo jiného druhu školy, jejichž činnost daná právnická osoba vykonává, nebo informací týkajících se výhradně jiného předmětu činnosti dané právnické osoby apod.).

Také je důležité, že toto právo na přístup k informacím o škole má školská rada jako orgán školy, nikoliv její jednotliví členové samostatně. Žádat o přístup k informacím by tak v konkrétním případě měl ředitele školy předseda školské rady, resp. jiný její člen výslovně k tomu školskou radou pověřený. Výše uvedené však nevylučuje, aby se školská rada, resp. její jednotliví členové (školská rada nemá právní osobnost) stali žadateli o poskytnutí informací v obecném právním režimu obsaženém v zákoně č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění.

Pozn.: Právní kontrola textu odpovídá datu uvedenému na přední straně dokumentu, aktualizace bude prováděna dle potřeb příložením dodatku nebo označenou změnou barvy textu.